

Unga som stannar – förlorare eller vinnare

Rapport och reflektioner från workshop på SmåKom 2025-11-06

1 Inledning

Tack för en fin workshop. Jag har satt samman resultatet och försökt tolka det med hjälp av den bakgrundsforskning som finns, samt också inkluderat egna reflektioner som man givetvis kan vrida och vända på som man vill; se dem som en möjlig startpunkt för egna utforskningar. Jag har försökt hålla texten i en kåserande och undersökande stil.

Materialet vi har att utgå från är ofta svårt att famna. Det är ämnesområden med mycket mjuka kanter långt borta från SCB:s torra befolkningsstatistik eller Koladas jämförande tabeller på nätet.

Rubriken *Unga som stannar – bygdens förlorare eller vinnare* är en fråga som det givetvis inte finns svar på. Men målet för oss som är förtroendevalda och som arbetar i kommunens förvaltningar är självklart att vi inte vill att någon i vår kommun skall känna sig som förlorare, oavsett vilka livsval de gör.

2 Några utgångspunkter

Vetenskapen visar oss att vi egentligen vet ganska lite om hur unga på landsbygden lever sitt liv. Våra kunskaper om dem baseras inte på vad de själva tycker är viktigt i sin livssituation. Istället tittar vi på landsbygden och dess unga med en normativ blick som antyder de skall formas efter en etablerad modell: lämna hemmet, studera, fixa ett bra jobb, tjäna pengar, skaffa familj. Flera av dessa ett gott liv upplevs endast erbjudas i stadens myller och mångfald. Följaktligen blir både unga män som stannar ett problem för bygden, såväl de flickor som flyr. Vi glömmer lätt att detta problematiserande av ungas livsval bland annat kommer ur vårt sätta att prata om vuxenblivandet.

Vi pratar också för lite om unga kvinnors erfarenheter att växa upp på landsbygden. Kan det vara så att för dem öppnas jämförelsevis fler dörrar i storstaden än för unga män? Blotta det faktum att fler unga kvinnor rör på sig än unga män skvallrar om att landsbygdens platser har utmaningar med tanke på jämställdhet mellan könen. När och om de unga kvinnorna kommer tillbaka, oftast med en partner och kanske små barn, är de inte längre fast i det gamla utan har etablerat en ny identitet och självkänsla. Då bidrar de starkt som förebilder för andra att göra samma resa. Tyvärr kommer inte alla tillbaka och vi förlorar många unga kvinnor som väljer att inte flytta tillbaka.

Unga män som stannar problematiseras också och de blir ofta framställda som förlorare. Men tänk om de stannar för att de ser sin lycka i den miljö där de är uppväxta? Vi pratar intresse för snöskotrar, motorcyklar och bilar, jakt och fiske. Intressen som inte är lätt att utöva i staden. Men här finns ju också möjligheterna att leva ett annat liv också för andra. Kan vi bejaka detta och se detta som något positivt? Vi borde se de unga männen som vägvisare in i en annan långsammare och mindre prestationsinriktad livsstil, och kan vi också få dessa maskulint kodade intressen att bli mer allmängiltiga så kan det vara ett sätt att öka platsattraktionen. De unga männen har en roll som ciceroner till våra landsbygder som vi kanske inte riktigt utnyttjar.

Invandrarna som anlänt som flyktingar det senaste decenniet har i hög grad funnit sina hem i småkommunerna och mindre tätorter. Många av dem lever fortfarande mittemellan kulturer och kan göra så i många år. Det är inte heller alltid lätt att finna nya vänner och tryggheten finns bland de egna landsmännen i första hand som man delar erfarenhet med, i andra och tredje hand med dem man delar modersmål och kanske tro med. Men forskningen visar att många trivs ganska bra. Man uppskattar lugnet och tryggheten. Även unga invandrare ser positivt på sin nya hembygd. Men

kanske är det här en grupp vi borde uppmärksamma mer så de stannar? De har ju verkligen gjort en resa från svåra omständigheter och är inte alls lika belastade av idéer om vuxenblivande. Faktum är ju att i många kulturer så är man inte vuxen förrän man har gift sig och har familj. Kan de starka familjebanden transformeras till starka band till den nya hemorten?

Att inse att mångfald har varit och är helt naturligt för alla samhällen för att skapa attraktion oberoende av historisk epok är viktigt. Ett samhälle öppet för mångfald av grupper, minoriteter och intressen kommer att skapa utrymme för fler att trivas på platsen. Våra små samhällen har aldrig varit homogena öar. Människor har färdats längs vägarna sedan tidernas begynnelse. Hela tiden har nykomlingar känt sig välkomna och sett möjligheter och då slutat sin vandring. De har bidragit med nya kunskaper, insikter och traditioner till bygden. I filmens fiktiva värld ser vi detta i ursvenska filmer som Änglagård och Så som i himmelen där också konflikter uppstår. Tyvärr kan man också i dessa filmer se en schablonartad bild av landsbygden som inskränkt och inte sällan öppet fientlig mot nykomlingar. Men kanske är det så verkligheten är?

3 Workshop – resultat

När jag planerade workshoppen hade jag ingen klar ide hur jag skulle hantera svaren. Summeringen fick baseras på vad som kom in via era post-it-lappar.

Jag valde en ordning utifrån frågorna som analyserade svaren i tre olika perspektiv:

1. Vision och värden att arbeta mot
2. Erfarenheter att lära från
3. Aktiviteter – vad kan vi göra för att vända våra ungas uppfattningar om livet på landet?

Här finns givetvis en hel del överlappningar mellan de tre dimensionerna och det är bara min egna tolkning av vad ni skrev; jag gör inga anspråk på att ha sorterat alldeles rätt.

3.1 Vision och värden att jobba mot

Att "flytta ut" är en förväntan från samhället i stort. Den som flyger längst är modigast, smartast och mest framgångsrik. Unga tenderar att inte ens på allvar reflektera över sina valmöjligheter. Att det kan vara mod att vänta med att flyga ut och att känna stolthet över sin bygd är inte första tanken för många unga.

Kan det vara så att landsbygdens unga, ibland kallas de pejorativt för "lantisar", kanske har lite sämre självkänsla i detta avseendet än den moderna storstadsungdomen? Vad har man att vara stolt för? Så de måste fara iväg för att bli en del av den stora världen. Vissa stannar för de känner inte de vill eller kan anta den utmaningen och det är ju inte nödvändigtvis en bra utgångspunkt för livsvalet att stanna.

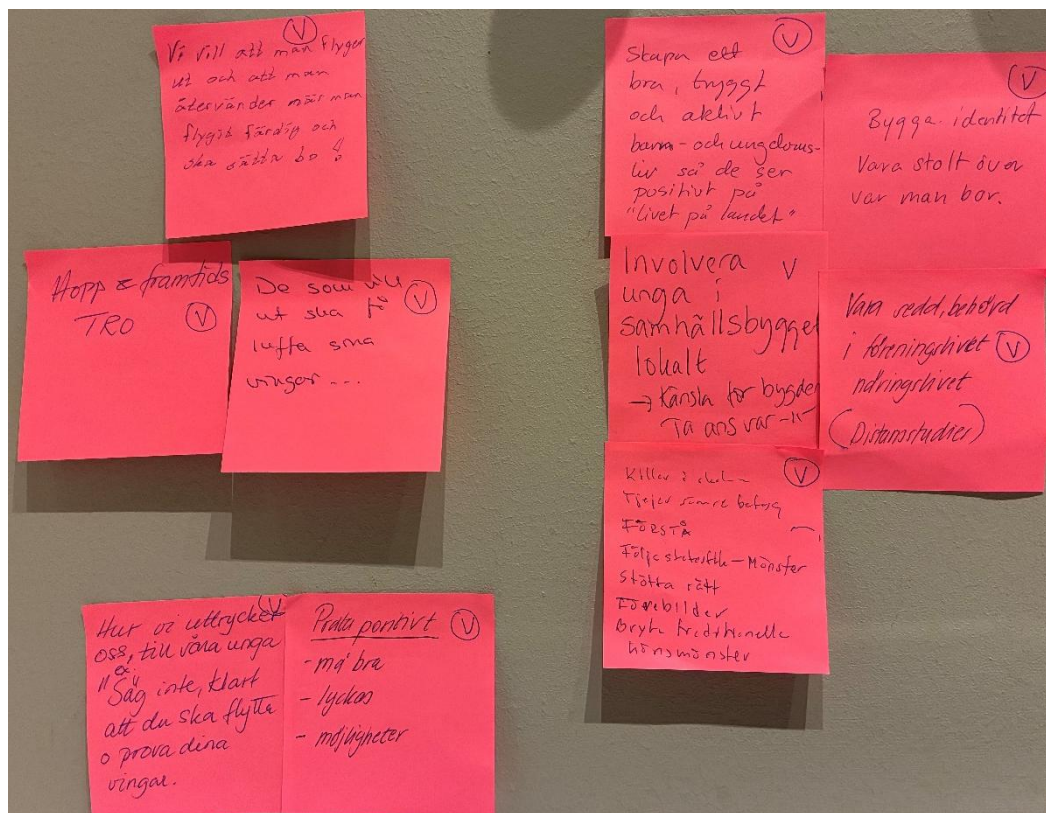
Vi bör hjälpa unga på den lilla orten att utveckla en inre motivation för sina val. Det är troligen självkänsla och stolthet för sin uppväxt och hembygd som gör dem till bygdens ambassadörer *vilka val de än gör i livet*.

Visionen skulle kunna vara tre känslor vi vill att våra unga skall bära med sig ut i livet:

- ✓ *Stolthet* – jag vet vem jag är, jag vet var jag kommer från och jag är stolt över det.
- ✓ *Självkänsla* – jag har mod att välja min egen väg.
- ✓ *Frihet* – omgivningen begränsar inte mina val i livet.

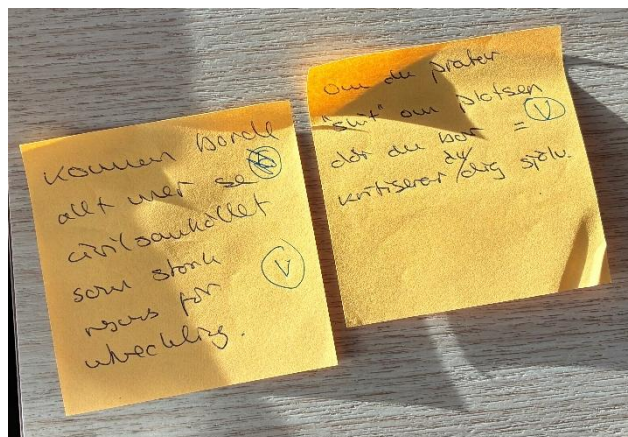
Skall de här känslorna realiseras måste varje åtgärd som riktar sig till unga sträva efter att bygga dessa känslor. Då väljer man själv. Då väljer man att komma tillbaka.

3.1.1 Fråga 1: Vad kan vi, kommun, civilsamhälle och näringsliv, göra så att "bli vuxen" inte betyder att man måste "flyga ut" och lämna bygden?

De flesta lapparna pekade på vikten av involvering och att vara sedd. Att stötta rätt, bli sedd och bygga en identitet förankrad i en uppväxt värd att minnas och inspireras av i livet. Några betonade vikten av att välja fritt sitt liv. Hopp och tro på framtiden; visst hänger det ihop med hur man växt upp och hur rotad man är i en mylla som värdesatt en? Några lyfte fram språket. Prata positivt och vilka möjligheter erbjuder är viktigt. Vi kan behöva akta våra ordval och lämna öppet till de unga att tänka själva om sin framtid. Vi försöker inte få dem att stanna eller lämna; vi försöker stötta dem att bli starka nog att göra sina egna val.

3.1.2 Fråga 2: Hur kan kommunen stötta det civila samhällets byggande av samhörighet och stolthet?

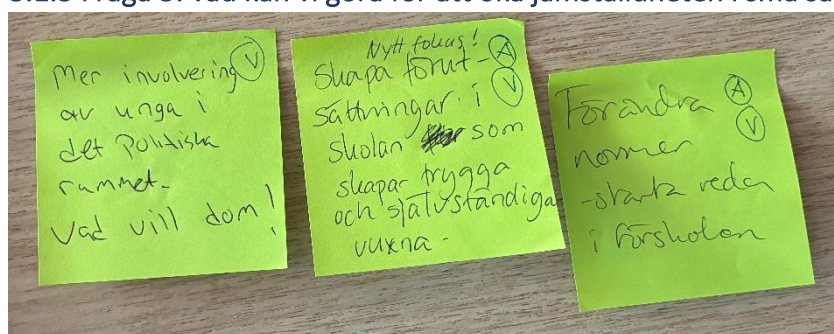
Med en minskande och åldrande befolkning och därmed minskande skatteintäkter kämpar mindre kommuner med både ekonomin och att leverera välfärd och bygga samhället. Ett sätt att lindra trycket är att strategiskt involvera civilsamhället. Samtidigt finns risken att civilsamhället koopteras, det vill säga görs till ett instrument för den offentliga sektorns ambition och mål. Att förstå nyttan av civilsamhällesorganisationer som existerar i sin egen rätt, med sina egna visioner, mål och metoder är viktigt för att deras positiva

dynamik som medlems-, intresse- och påverkansorganisationer skall upprätthållas. Här finns viktiga balanser att fundera över och hur ansvar skall fördelas.

En (grön) lapp (se nedan) pekade på behovet att släppa in unga i det politiska rummet för att öka den politiska medvetenheten om vad unga vill. Ungas organisering är en knepig fråga, ibland kan de former denna organisering ses som problematiska av vuxenvärlden och man vill gärna guida deras engagemang. Men vart går gränsen för att detta upplevs som hämmande och kontrollerande?

En lapp påpekar att vi måste se civilsamhället som en stark resurs för kommunal utveckling och stolthet. En annan påpekar mycket riktigt att vi som företräder kommunen måste prata gott om oss själva, annars är vi en del av problemet. Att kommunens tongivande personligheter visar stolthet över sin plats (även om man kanske har kritiska synpunkter) är oerhört viktigt för att andra kommunmedlemmar skall följa i samma spår.

3.1.3 Fråga 3: vad kan vi göra för att öka jämställdheten i små samhällen?

Det här handlar i hög grad om skiftande normer. Landsbygden lider av flykten av unga kvinnor. Det är också en problematik över hela världen där landsbygdernas mera konservativa värderingar upplevs som hämmande, begränsande och i värsta fall diskriminerande och hotfulla för unga kvinnor. Hade det inte funnits ett jämställdhetsproblem så hade vi inte haft dessa könsskillnader.

Man måste börja arbeta tidigt med att jobba med normerna mot större jämställdhet. Jämställdhet skapas inte bara av unga kvinnor utan också av ökad medvetenhet bland unga män och kommunens alla kommunmedlemmar. Det här är ett problem vi alla äger på olika nivåer i samhället, men vi famlar ofta i den här frågan för den berör oss själva och vår egen livserfarenhet djupt.

3.1.4 Fråga 4: vad kan den lilla kommunen göra för att skapa känslan av tusen möjligheter i den lilla kommunen, orten och på landsbygden?

(Bild saknas)

Många pekar att vi måste bygga stolthet kring bygden. Berättelsen om vår plats är viktig. Lyft det vi har, inte det vi saknar. Samtidigt är det viktigt att backa berättelsen med en verklighet man kan känna igen sig i. Någon lyfter att politiker och ledande tjänstepersoner måste vidga idén om vad som är möjligt och etablera en mer tillåtande atmosfär.

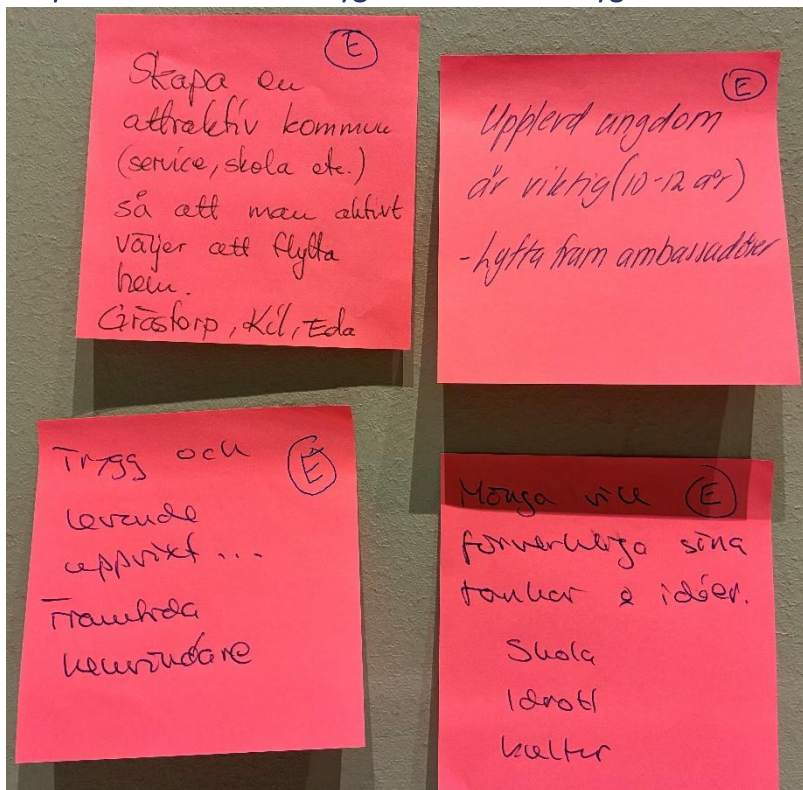
När vi bygger stolthet så måste vi också involvera de unga. Även om de är unga kan de berätta sina livshistorier. Då berättar de också för sig själva hur bra de haft det när de vuxit upp i våra små kommuner. Denna berättelse tar de med sig ut i livet. Och när de berättar så har vi också frön till saker vi måste förbättra.

Samtidigt kan vi inte backa från vad vi inte har. Däremot kan vi arbeta för att placera vår egen kommun i centrum av världen. Våra invandrare kan synliggöras mera än som arbetskraft. Återvändare och nykomlingar har ofta tagit med sig erfarenheter och lämnar stora bidrag till

kommunen och våra bygder. Men istället för att berätta hur de återvänt och vad de tar med sig tillbaka, kan man lika mycket betona hur signifikant deras bakgrund är för deras bidrag till vårt centrum i världen. Men också de som permanent lämnat bygden har tagit med sig bygden ut i omvärlden har historier att berätta. Det gäller att visa att vår plats är det bästa startblocket för livet var vi än landar. Eller bästa målsnöret!

3.2 Erfarenheter att lära från

3.2.1 Fråga 1: Vad kan vi, kommun, civilsamhälle och näringsliv, göra så att "bli vuxen" inte betyder att man måste "flyga ut" och lämna bygden?

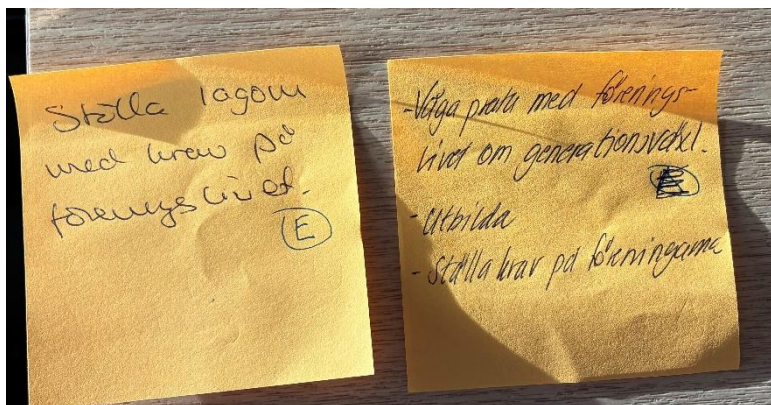

Erfarenheten av en trygg och levande uppväxt är viktig för att få fler hemvändare. Kommunen är den viktigaste aktören för att skapa en levande och välkomnande barnomsorg och skolmiljö. Kanske skall vi ändå erbjuda mer möjligheter än att prata om trygghet; är inte trygghet mer en "vuxenönskan"? Barn vill självklart vara trygga, men de pratar inte om det så länge livet fungerar för dem och de har kul.

Kanske den viktigaste åldern är 10-12 åringar då man börjar ana vuxenlivets krav? De börjar röra sig alltmer utanför familjens trygghet och deras

upplevelser av att bryta sig ut ur hemmet erbjuder både glädje och (kanske nödvändiga) besvikelser. Fotbollslaget man är med i har kanske inte längre plats för den som bara vill sparka boll på skoj utan att ha några drömmar om att bli bäst. Vad gör man istället? Nya intressen börjar vakna. Drömmar om framtiden börjar bli tydligare. Den kommunala musikskolan inspirerar någon att lära sig spela ett instrument och plötsligt har man ett band med några jämnåriga. Men erbjuder vi verkligen alla unga möjligheter? När vi unga invandrare? Flickor? De som kämpar i skolan? De som har långt till centralorten där "allt" händer?

3.2.2 Fråga 2: Hur kan kommunen stötta det civila samhällets byggande av samhörighet och stolthet?

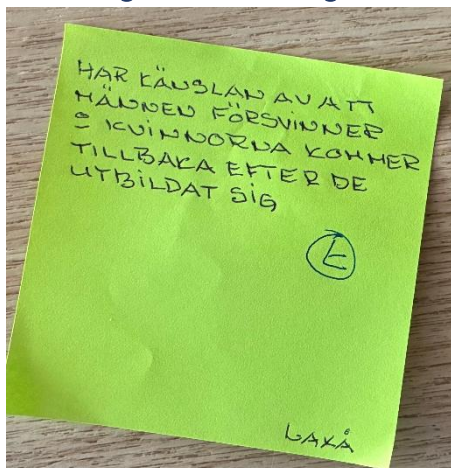
En erfarenhet, som också är en reflektion över hur vi visionerar över civilsamhällets roll i samhällsbygget, är att ställa realistiska och lagom krav på föreningslivet.

Vårt lokala föreningsliv drivs av ideella krafter med ibland begränsad förmåga att svara mot eventuella krav som kommunen

kan ställa i samband med olika samarbeten. Det händer ibland att föreningar trampar snett i centrala värdegrundsfrågor och här gäller det att ha både tydlighet och vilja att lösa problemet. Lika problematiskt är det om det delas ut projektmedel som man sedan inte kan redovisa för korrekt. Kapar man bandet direkt, kanske under tryck från media och drev på sociala media, eller har man en ordning som gör att situationen kan utredas och problemet förhoppningsvis kan lösas? Vi vill ju inte låta barnet följa med när vi tömmer badvattnet.

I föreningslivet kan det finnas tendenser att eldsjälarna inte släpper taget om sin förening och aktivt förnygrar styrelsen eller skapar aktiviteter för en ny tid. Detta kan utestänga unga från engagemang, men ytterst också hindra initiativ för att öka exempelvis jämställdheten eller tillgång för minoriteter till föreningens verksamheter. Det här kan ju kommunen inte ta direkt ansvar för, men kommunen kan stödja ett starkt och kompetent föreningsliv som tar ansvar även för ungas och minoriteters samhällsengagemang och ha forum där man kan diskutera de här frågorna.

3.2.3 Fråga 3: vad kan vi göra för att öka jämställdheten i små samhällen?

Det fanns inga tydliga erfarenheter bland lapparna förutom en som angav att där fanns en "känsla" av männen försvinner i allt högre grad och kvinnor återvänder. Och det gäller givetvis att ta reda på situationen i varje enskild kommun och inte ta för givet att det är kvinnorna som flyr. Låt beslutsfattandet vara faktadrivet snarare än bygga på lösa antaganden. Det kan också finnas skillnader inom gruppen unga kvinnor. Unga kvinnor som är nyanlända bor troligen kvar hemma längre än svenskfödda för att hjälpa föräldrarna och ta hand om sina småsyskon.

Det är värt ändå att fundera på vem som bestämmer var den unga familjen skall bo. Tänk om det är kvinnan? Det finns en del som talar för det. Till exempel är det oftast kvinnorna som håller i kontakterna med släkten och då är det ganska naturligt att man som familj är närmast sina barns mormor och morfar.

3.2.4 Fråga 4: vad kan den lilla kommunen göra för att skapa känslan av tusen möjligheter i den lilla kommunen, orten och på landsbygden?

(Bild saknas)

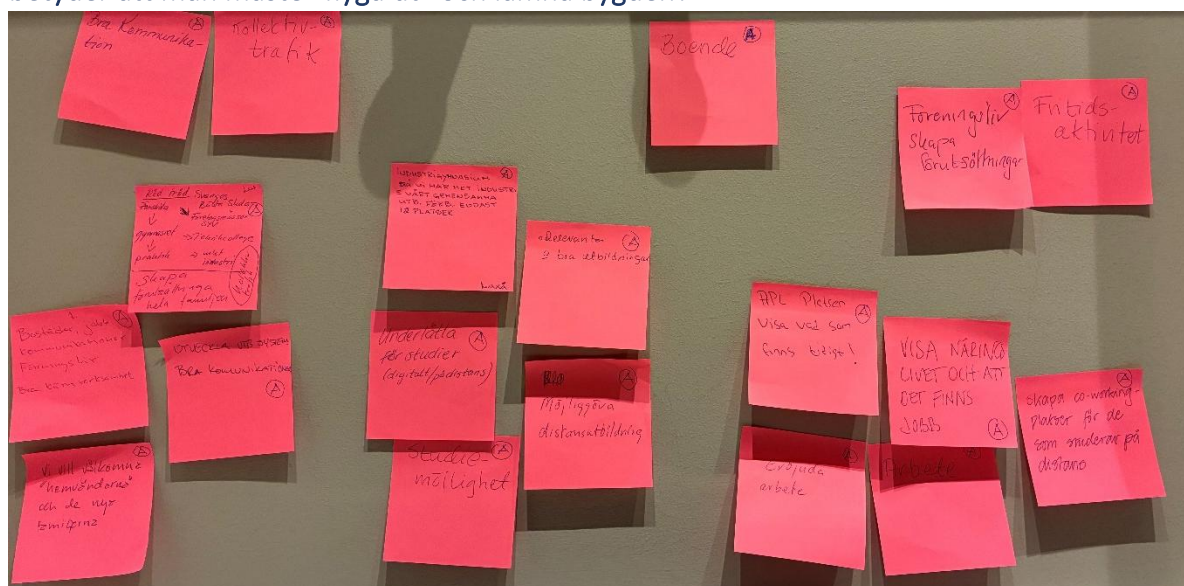
Fånga in förebilder från bygden som på något sätt stöttar visionen ovan om vad vi vill unga skall känna när de väljer väg i livet. De behöver inte vara återvändare. Kom ihåg att vi vill fånga deras

positiva erfarenhet av att växa upp i kommunen; det i bygden som gjort dem till den förebild de är. Då lyfter vi in vår lokala bygd i världen.

Berätta om den positiva erfarenheten av att växa upp i en liten kommun. Möjligheten att påverka sitt eget liv, samhörigheten och inte minst de korta pendlingsavstånden (de som lägger mest tid på pendling i privatbil bor i Storstockholm). Den lilla kommunen erbjuder en smidig vardag och mer tid till familjen.

3.3 Aktiviteter – vad kan vi göra för att vända våra ungas uppfattningar om livet på landet?

3.3.1 Fråga 1: Vad kan vi, kommun, civilsamhälle och näringsliv göra så att "bli vuxen" inte betyder att man måste "flyga ut" och lämna bygden?

Några pekar på helheten. Att vi tänker och agerar i strategiskt i form av "livspaket". Hela livet måste fungera både under uppväxten och om man funderar på att återvända. Bostäder, jobb och kommunikationer är basen för ett bra liv. Våra bygders styrkor är att mycket av detta ligger ganska nära varandra både geografiskt och socialt. Livet är överblickbart och mindre stressigt.

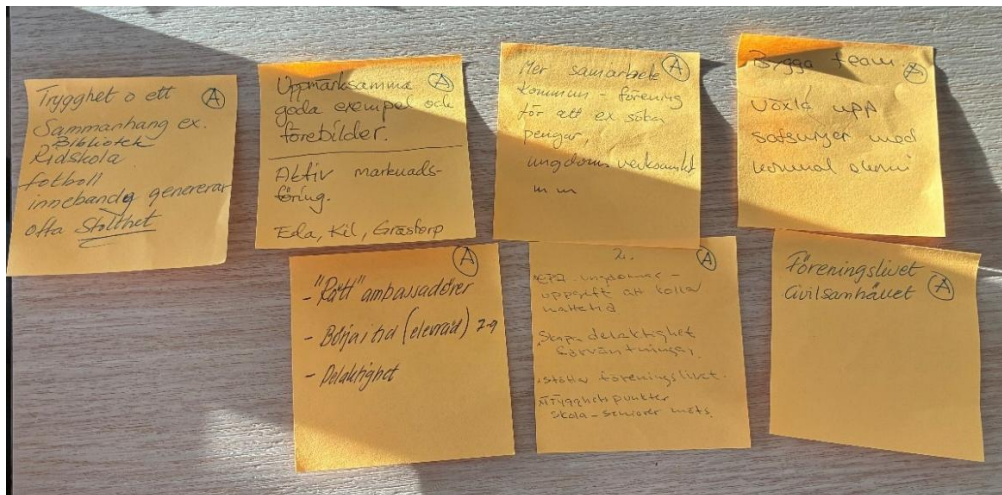
Vi behöver höja utbildningsnivån i många småkommuner. Vill man inte dra iväg och studera direkt kan en bra utformad STEM¹- eller vårdutbildning vara första steget på en mer långsiktig utbildningsresa. Hur kan vuxenutbildningar och lokala folkhögskolor erbjuda kompletterade behörighetsgivande kurser i skraddarsydda paket för nästa och nästnasta steg? Kan det göras på distans? Kan vi slippa en del av jagandet av högre utbildad arbetskraft utifrån eller slippa kampen för att få utflyttade att återvända om vi har bra lokala kurs- och campuslösningar?

Att kunna studera och arbeta på distans är viktigt. Distanscampus skulle kunna samlokaliseras med coworking-kontor. Då möter också studenterna sina framtida yrkesverksamma kollegor. Men utbildningar bör också bygga på det lokala näringslivet. Här finns kanske möjligheter också för unga att vara med och forma dessa utbildningar?

¹ STEM står för Science, Technology, Environment and Mathematics

Att engagera föreningslivet lyftes inte lika mycket under rubriken aktiviteter. Men föreningslivet är de som erbjuder de flesta fritidsaktiviteterna och kanske ännu viktigare för unga på väg ut i livet: mötesplatserna där identitet och självkänsla kan byggas.

3.3.2 Fråga 2: hur kan kommunen stötta det civila samhällets byggande av samhörighet och stolthet?

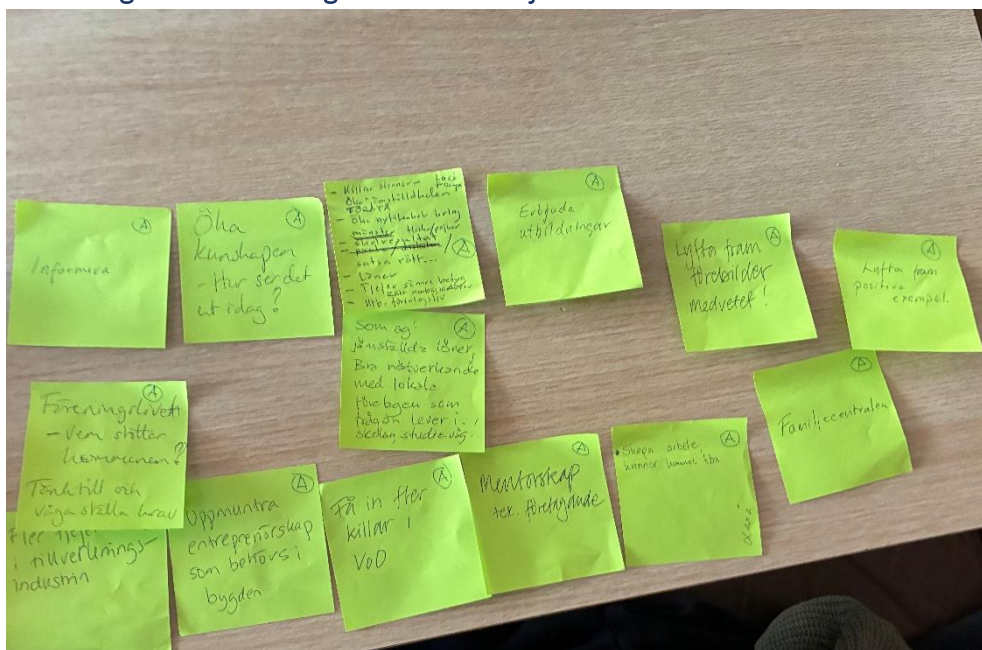

Sociala sammanhang och delade positiva erfarenheter bygger samhörighet och stolthet. Det framgår av en lapp. Att ha reguljära arrangemang där unga och gamla möts skapar historiska trådar bakåt i bygdens historia.

En lyfter fram vikten av att börja i tid, till exempel genom elevråd, som är en arena där unga kan bygga upp ett samhällsengagemang och ledarskapsförmågor. Hur säkra är vi på att skolorna och kommunen som helhet drar nytta av elevrådsengagemanget? Får vi fler unga engagerade redan här så finns en stor chans att de tidigt kan ta plats i byalag och föreningsstyrelser.

Unga kan också engageras för att "patrullera" med sina EPA i småorternas mörkare industrikvarter. Det kan stärka känslan av att ha en värdefull roll i sitt lokala sammanhang.

3.3.3 Fråga 3: vad kan vi göra för att öka jämställdheten i små samhällen?

Att lyfta fram förebilder betonas, inte minst kvinnliga entreprenörer. De kan inspirera, och det ännu mer om de har varit lite förbannade och ha skapat friktioner som förändrat för fler. Vi vill kanske mera visa på kraften i engagemanget för sin framtid snarare än hur man blir entreprenör. Medvetna val av förebilder är viktigt för att skicka rätt signaler till unga att de är betydelsefulla oavsett om de är entreprenörer eller landsbygdsaktivister.

Verklig förändring kommer oftast underifrån. Kanske kan man uppmuntra till att skapa tjejklubbar där man gör saker tillsammans och lär sig kämpa för sin egen rätt, men också bidrar till att transformera den bygd man lever i. Kanske kan dessa själva(!) arrangera träffar där förebilder som exempelvis kvinnliga entreprenörer lyfts fram.

[illegible]

9 (11)

En lapp beskrev vikten av att ändra tonaliteten. Vi bör prata mer om möjligheter och då kanske tydliggöra skillnaden, till och med polarisera för att tydliggöra, mot större städer: mindre stress, (oftast) kortare avstånd, närhet till grannar och gemenskap. Ett sätt att göra det kan vara att använda humor i korta videofilmer (Ex Essunga som använder humor och en god dos självdistans för att bygga relationer). Kan man låta unga hantera ett konto på sociala media med sina egna *reels* (korta videosnuttar) för att synliggöra hur livet är i den lilla kommunen?

Som enstaka kommuner kan vi aldrig konkurrera med stora städer om utbud, knappast ens om vi samarbetar med våra grannar. Men samarbete mellan kommuner kan lyfta fram ett regionalt utbud av kultur och upplevelser, och gemensamma styrkor. Det görs en hel del sådana samarbeten inom turism och besöksnäringen, men kan vi utvidga detta som en del att bygga lokal stolthet och kampanjande för återvändare och nyinflyttade?

Att stötta föreningsliv och ungas engagemang var också representerat. Medborgardialoger kan väl genomförda bygga en känsla av samhörighet och tillsammanskap som på sikt kan bygga lokal stolthet och engagemang. Öka antalet mötesplatser. Kanske kan tjänstepersoner på kommunhuset jobba någon dag då och då utanför centralorten om kommunen har lokaler där? Med referens till föredraget av Gissur Erlingsson på fredagen kanske ökad närvaro på småorterna kan öka känslan av engagemang och påverkansmöjligheter i hela kommunen? Men det kan också ge oss inblickar i de lågt hängande frukterna som finns ute i vår kommunala geografi.

Odla samarbeten är något som lyfts. Skapa mötesplatser och utnyttja de personliga kontakter som den lilla kommunen erbjuder. Stärk nätverken. Då skapas också ett mentalt utrymme för nya initiativ.

Infrastruktur med bra bredband finns på en lapp. Hur kan vi få ut bredband i de mest perifera delarna av våra glesbebyggda landsbygdskommuner? Snabb uppkoppling är hursomhelst mycket viktigt för att kunna distansarbete effektivt, gärna från ett billigt coworking-kontor.

4 Vad var det som saknades?

Ingen lapp reflekterade över den roll våra nyanlända spelar. Invandrare som kommit som flyktingar och som lever i våra småkommuner trivs ganska bra, men framförallt är det ju de som upprätthåller mycket av basuppgifterna i välfärden, samt servicenäringarna. De driver små butiker, pizzerior och caféer och liknande mötesplatser. Att lyfta mångfalden som faktiskt finns innebär också att även svenskfödda unga kan känna sig som de är en del av världen. Vi problematiserar migration oerhört mycket och visst innebär migrationen stora utmaningar för vårt samhälle. I den stora världen diskuteras migrationen som den vore en nationell eller global katastrof och ibland ser man minskad migration som lösningen på precis allt. Men i den lilla kommunens värld är de nyanlända ingen abstrakt grupp i en anonym storstadsförort utan våra grannar, våra kollegor och våra barns nya bästa skolkamrater. De är vår tids förbipasserande vägfarare som till slut valde att slå sig ner i vår lilla kommun för vi hade bästa platsen för just dem.

5 Avslutande global utblick

Vi vet att den årliga globala befolkningstillväxten 1950 var 2,3 procent och 2023 var den 0,9 procent och den fortsätter rasa i snabb takt. Konsekvensen är att antalet äldre över 65 år på global nivå kommer fördubblas fram till år 2100. Även om många tror att ökad invandring kan hjälpa oss rädda välfärden är det också ett faktum att det finns allt färre människor i arbetsför ålder som kan invandra. Humankapitalet är på väg att bli ett bristkapital. Och i Sverige säger SCBs senaste framskrivningar ett decennium framåt att Sveriges kommuner i snitt kan dela på 60 nya invånare per år. Det är inte många. Befolkningsmässigt står vårt samhälle inför ett större skifte och vi går mot

något vi inte riktigt kan ana konturerna av ännu. Vi har inget annat val än att ta hand om varandra och stärka varandra i de utmaningar som framtiden innebär. Inte minst på grund av den globala befolkningstillväxten.

5 Några referenser jag använt

- Ett helt nummer av Journal of Youth Studies är tillägnat ungas migration från landsbygden: [Journal of Youth Studies: Vol 27, No 9](#) från oktober 2024
- En hel nedladdningsbar bok på temat: [Growing Up Rural: Qualitative Longitudinal Explorations of Young People Living in the Nordic Countries | SpringerLink](#).
- [Funore](#). I Sverige är Umeå universitet engagerade i Funore
- [Charlotta Mellander - Jönköping University](#)

Jens Rosbäck, samhällsutvecklare, Gnosjö kommun

Tel 0370-331017 Epost jens.rosback@gnosjo.se